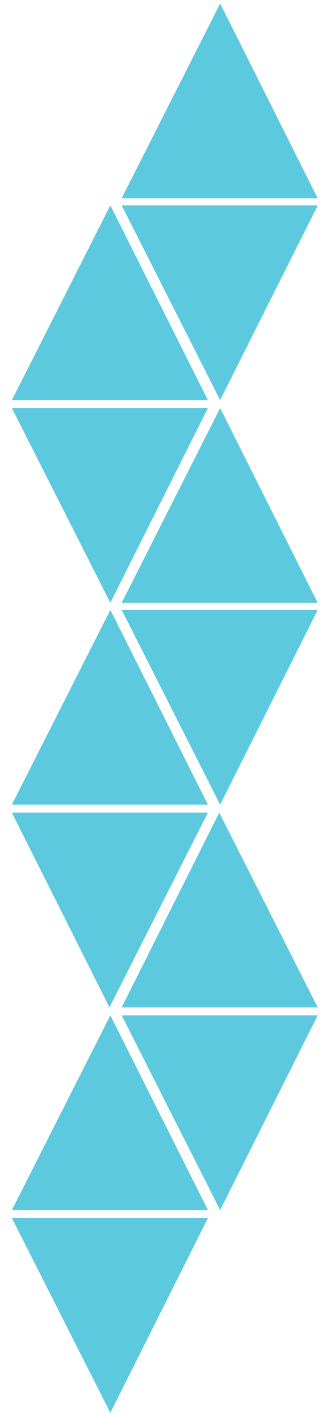
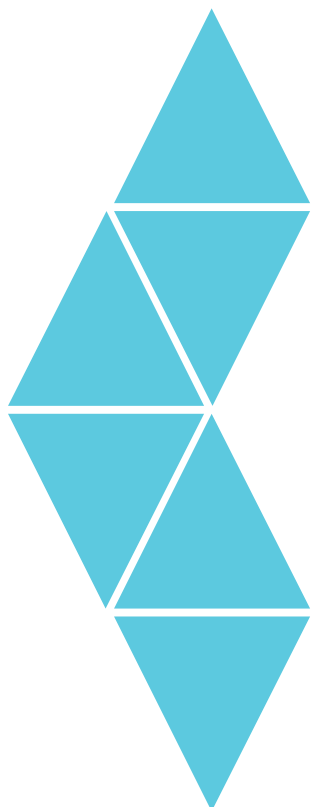

EKTEFELLERS RETTSSTILLING

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelptiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Revidert, Oslo, januar 2021
Andrea Frogner Bekkevold

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Vi tar imot nye saker: Mandag: kl. 12-15
Onsdag: kl. 09-12 og kl. 17-20

Du kan også ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo.

Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk. Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak»

INNHALDSFORTEGNELSE

1.0 BROSJYRENS FORMÅL	3
2.0 FORMUES- OG EIERFORHOLDET MELLOM EKTEFELLER UNDER EKTESKAPET	3
2.1 Råderetten	4
2.2 Sameie	4
2.3 Gjeldsansvar	5
2.3.1 Hovedregel	5
2.3.2 Unntak	5
2.3.3 Gjeldsansvar innad	5
2.4 Underholdsplikt	6
2.5 Opplysningsplikt om økonomiske forhold	6
3.0 FORMUESORDNINGEN	6
3.1 Felleseie/skjevdeling	7
3.2 Særeie/ektepakt	7
3.3 Formkrav for ektepakt	8
4.0 FREMGANGSMÅTE VED SEPARASJON OG SKILSMISSE	9
4.1 Mekling	9
4.2 Separasjon	9
4.3 Skilsmisse	10
4.4 Virkningene av separasjon og skilsmisse	10
5.0 SKIFTE	11
5.1 Skjæringstidspunktet	11
5.2 Verdimessig fordeling	12
5.3 Skjevdeling	13
5.4 Følgende eiendeler kan en ektefelle holde utenfor deling	16
5.5 Særeie	18
5.6 Naturalfordeling	18
5.7 Utgifter fra samlivsbruddet til skiftet er avsluttet	21
6.0 ANDRE SPØRSMÅL	21
6.1 Ektefellebidrag	21
6.2 Midlertidige avgjørelser om separasjon, bidrag, bruksrett, besøksforbud	22
6.3 Privat og offentlig skifte	23
6.4 Lovvalg	24
7.0 EKSEMPEL PÅ SKIFTEOPPGJØR OG SKIFTEAVTALE	24
7.1 Faktum	24
7.2 Verdimessig fordeling	25
7.3 Naturalfordeling	27
7.4 Skifteavtale	28
8.0 HVEM KAN DU KONTAKTE FOR MER HJELP?	29

1.0 BROSJYRENS FORMÅL

Ekteskapsloven av 1991 er den sentrale loven som regulerer ulike forhold ved ekteskapet i Norge. Ekteskapsloven består av ulike paragrafer (§) som regulerer forholdet under ekteskapet og ved ekteskapets slutt. Til venstre i brosjyren finner man paragrafen som gjengir rettsregelen som det blir skrevet om i denne brosjyren. Ekteskapsloven er forkortet til el. Står det for eksempel, jf. el. § 58 til venstre, betyr dette at teksten du leser til høyre kommer til uttrykk i ekteskapslovens paragraf 58.

Målet med denne brosjyren er å gi en kortfattet fremstilling av juridiske spørsmål som er aktuelle i forbindelse med ekteskap. Formålet med brosjyren er å gjøre leseren i stand til å se hovedproblemene som kan oppstå i den forbindelse og å gjøre leseren bevisst på sine rettigheter. For å få denne kunnskapen vil brosjyren gjennomgå de viktigste temaene innen ekteskapsloven.

De reglene som gjennomgås i denne brosjyren gjelder ikke for samboere, men kun for de som har inngått gyldig ekteskap. Samboerskap blir ikke regulert av ekteskapsloven uansett hvor lenge man har vært samboere. Hvis man har spørsmål angående samboerskap, kan man henvende seg til JURK for informasjon om sin rettsstilling.

2.0 FORMUES- OG EIERFORHOLDET MELLOM EKTEFELLER UNDER EKTESKAPET

I eierforholdet mellom ektefeller er det to begreper som er sentrale; eneeie og sameie. Veldig mange forveksler dette med felleseie og særeie. Felleseie og særeie er betegnelser som ikke har noe med eierforhold å gjøre. Disse begrepene kommer kun til anvendelse når man skal dele eiendelene ved ekteskapets slutt. Det er viktig at man ikke forveksler disse begrepene med eneeie og sameie.

Du vil lære mer om disse begrepene senere i brosjyren.

2.1 Råderetten

Rådighet over egne eiendeler, jf. el. § 31 første ledd

Under ekteskapet har ektefellene i utgangspunktet full rett til å råde over sine egne eiendeler og verdier. Dette gjelder det som er anskaffet både før og under ekteskapet. En ektefelle kan derfor fritt selge, gi bort eller forbruke egne eiendeler og verdier. På den annen side har ektefellene ingen rett til å råde over det den andre ektefellen eier. Det en ektefelle eier, sier vi gjerne tilhører ektefellens rådighetsdel. Det en ektefelle eier alene er derfor ektefellens eneie.

Unntak for felles bolig, jf. el. § 32

Det finnes enkelte begrensninger i råderetten selv om en av ektefellene er eneieier. En ektefelle kan ikke uten skriftlig samtykke fra den andre ektefellen overdra, pantsette, forpakte bort, inngå eller si opp en leieavtale for en eiendom som benyttes som felles bolig. Uten slikt samtykke kan en ektefelle heller ikke overdra eller pantsette en andel, aksje eller obligasjon som leieretten til felles bolig er knyttet til. Dette gjelder uansett hvem av ektefellene som eier eller leier boligen.

2.2 Sameie

Eiendeler som erverves sammen er sameie, jf. el. § 31 annet ledd og tredje ledd

Ektefellene kan som nevnt råde fritt over egne eiendeler. Dette innebærer blant annet at de kan avtale at eiendeler skal være i sameie mellom dem. Mellom ektefeller vil sameie også kunne oppstå uavhengig av avtale. Dette har sammenheng med det spesielle fellesskapet et ekteskapet innebærer. Eiendeler som erverves av begge ektefellene blir automatisk sameie mellom dem. Sameie kan også oppstå på grunnlag av sammenblandet økonomi, betaling av felles utgifter og lignende. Det kan videre etableres sameie ved arbeid i hjemmet.

Sameieloven

Retten til å råde over sameiegjenstander følger vanlige sameierettslige regler, og det er sameieloven som regulerer dette. Det betyr i all hovedsak at man kan råde over sin andel av gjenstanden. De begrensningene i råderetten som er nevnt i punkt 2.1 ovenfor, vil også gjelde for sameiegjenstander.

Sameieandel som gave, jf. el. § 50 og § 54

Hvis en sameieandel gis som gave fra den ene ektefellen til den andre, må dette gjøres i ektepakts form for at avtalen skal være gyldig. Du kan lese mer om ektepakt under punkt 3.3.

2.3 Gjeldsansvar

2.3.1 Hovedregel

Kan ikke stifte gjeld for den andre, jf. el. § 40

En ektefelle kan som hovedregel ikke stifte gjeld med virkning for den andre ektefellen. Det betyr at en ektefelle kun er ansvarlig for gjeld hun eller han stifter selv.

2.3.2 Unntak

Unntak, jf. el. § 41

Det finnes unntak fra denne hovedregelen.

Hvis den ene ektefellen får utsatt betaling (kreditt) hos den som selger varer eller tjenester til familiens underhold og eget nødvendig behov, kan også den andre ektefellen bli ansvarlig for tilbakebetalingen. Ektefellene skal betale tilbake til den som solgte varen eller tjenesten (kreditor). Bestemmelsen regulerer ikke gjeldsansvaret innad mellom ektefellene.

Et tilfelle som er av praktisk betydning, er hvis en ektefelle inngår en avtale med et strømselskap på vegne av begge eller den andre ektefellen. Da vil avtalen kunne binde den andre ektefellen. Dette er fordi man anser strøm som en nødvendig tjeneste for familiens underhold.

Inngå husleieavtaler, jf. el. § 41

Et annet praktisk tilfelle er der en ektefelle inngår en husleieavtale til felles bolig. Dette vil binde begge ektefellene ovenfor utleier, selv om bare den ene står som ansvarlig i husleieavtalen.

2.3.3 Gjeldsansvar innad

Ektefellene kan seg imellom avtale at begge skal betale ned på gjeld som bare den ene ektefellen har stiftet (gjeldsansvar innad). Kreditor (for eksempel banken) kan kun kreve penger fra den ektefellen som har stiftet gjelden (gjeldsansvar utad). Ektefellen som har stiftet gjelden kan deretter kreve penger av den andre ektefellen hvis de har avtalt mellom seg at begge skal være ansvarlige for gjelden. Avtalen kan være muntlig eller skriftlig. Av bevismessige hensyn anbefaler JURK at avtaler inngås skriftlig.

2.4 Underholdsplikt

**Underholdsplikt
en,
jf. el. § 38**

Ektefellene har sammen ansvaret for de utgiftene og det arbeidet som kreves for det felles hushold og til dekning av andre felles behov, oppfostringen av barna og hver av ektefellenes særlige behov. Dette omfatter utgifter til klær, fornøyelser, transport, lege og lignende. Ektefellene kan bidra med penger, arbeid i hjemmet eller på annen måte.

Hver ektefelle skal yte etter evne. Her vil blant annet ektefellens formuesforhold og inntektssituasjon ha betydning. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

**Kan kreve
penger,
jf. el. § 38 annet
ledd**

En ektefelle kan i rimelig utstrekning kreve penger av den andre ektefellen til å dekke utgifter som nevnt ovenfor. En ektefelle som ikke oppfyller plikten til å stille nødvendige midler til rådighet for den andre, kan av domstolen pålegges å betale bestemte beløp.

2.5 Opplysningsplikt om økonomiske forhold

**Må gi
opplysninger om
det økonomiske
forholdet, jf. el. §
39**

Ektefeller har plikt til å gi hverandre de opplysninger som er nødvendige for å vurdere deres økonomiske stilling. For dette formålet kan en ektefelle kreve at den andre gir opplysninger om eller kopi av den andres selvangivelse og likning. En ektefelle kan også kreve opplysninger av likningsmyndighetene og av banken og forsikringselskaper med videre. Denne retten har man inntil det økonomiske oppgjøret etter en separasjon eller skilsmisse er avsluttet.

3.0 FORMUESORDNINGEN

Som nevnt vil avtaler om felleseie eller særeie ikke ha betydning mellom ektefellene så lenge de er gift. Betydningen viser seg først idet ektefellene skal skifte ved ekteskapets oppløsning, enten ved skilsmisse eller ved dødsfall. Ved dødsfall skal man også dele midlene etter ekteskapslovens regler. Les mer om deling av midler ved en ektefelles død under punkt 5.7.

3.1 Felleseie/skjevdeling

Felleseie er hovedregelen, jf. el. § 56

Dersom ingen avtale er inngått, har ektefellene felleseie. Felleseiet består av begge ektefellenes rådighetsdeler (det som både er eneeie og sameie). Felleseie er altså de midler hver av ektefellene eier ved ekteskapets inngåelse, og det som erverves under ekteskapet. Det er viktig å presisere at felleseie ikke medfører noen begrensning i en ektefelles rett til å råde over egne eiendeler, med unntak av det som er nevnt i punkt 2.1.

Hovedregel for deling ved ekteskapets slutt, jf. el. § 58

Når ekteskapet oppløses, skal felleseiet som hovedregel deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld.

Et typisk eksempel er der en ektefelle har spart sine lønnsinntekter ved for eksempel å plassere dem på en sparekonto under ekteskapet. Da skal disse oppsparte midlene deles likt mellom ektefellene.

Felleseie/sameie

Som nevnt er det viktig å ha klart for seg at felleseie ikke betyr det samme som sameie. Dette er det mange som misforstår.

Unntak for deling, jf. el. § 59

Selv om utgangspunktet ved delingen av felleseiet er at man skal likedele formuen, finnes det viktige unntak. Et slikt unntak er skjevdeling. Hovedregelen om skjevdeling er at man kan kreve å holde utenfor delingen verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller gave fra andre enn ektefellen. Du kan lese mer om hvordan man deler disse midlene i punkt 5.2.

3.2 Særeie/ektepakt

Kan avtale en annen formuesordning, jf. el. § 42

Ektefellene kan avtale en annen formuesordning enn felleseie. Ektefellene kan bestemme at det de eier eller senere erverver skal være unntatt fra deling. Dette kalles særeie. Man kan avtale dette både før og etter inngått ekteskap. Denne typen avtaler må inngås ved ektepakt.

Særeievarianter følger av el. § 42

En avtale om særeie kan gjelde begge eller bare den ene ektefelles formue. Den kan også gjelde bare deler av formuen, for eksempel slik at boligen er den ene ektefelles særeie. Avtalen kan også gjøres tidsbegrenset eller betinget av at

ektefellene ikke får felles barn. Ektefellene kan også bestemme at særøie ikke skal gjelde ved den ene ektefellens død. En slik avtale kan begrenses til å gjelde bare dersom en bestemt av ektefellene dør først.

Man kan i ektepakt kun avtale de ulike særøievariantene som ekteskapsloven oppstiller. Man kan for eksempel avtale særøie ved skilsmisse og felleøie ved død. Det er derimot ikke mulig å avtale felleøie ved skilsmisse og særøie ved død.

3.3 Formkrav for ektepakt

Formkravene for ektepakt, jf. el. § 54

For at særøie skal være gyldig avtalt, må avtalen følge formkravene for ektepakt. Er formkravene fulgt, vil ektepakten være bindende for ektefellene selv og deres arvinger.

Tinglyst for å være gyldig overfor kreditor, jf. el. § 55

For at ektepakten skal være gyldig overfor ektefellenes kreditorer, må den være tinglyst.

Fast eiendom må tinglyses dobbelt, jf. § 55 annet ledd

En ektepakt som overdrar fast eiendom fra den ene ektefellen til den andre, må dessuten tinglyses i Grunnboka etter de alminnelige regler, i tillegg til ektepaktregisteret i Brønnøysund.

Formkrav til gyldig ektepakt, jf. el. § 54

En ektepakt må inngås skriftlig. Ektefellene må samtidig, i nærvær av to vitner som begge ektefeller har godtatt, underskrive ektepakten eller vedkjenne seg sin tidligere underskrift. Ektefellene og vitnene må være til stede sammen, og de må vite at det er en ektepakt som skal inngås. Også vitnene skal underskrive ektepakten mens ektefellene er til stede. Vitnene må være myndige og ved sans og samling.

Særøie kan bestemmes av giver eller arvelater, jf. el. § 48

En giver eller arvelater kan bestemme at gave eller arv skal være mottakers særøie. For arv må dette bestemmes i testament, mens det for gaver må bestemmes samtidig med at gaven overrekkes. Av bevisshensyn bør dette gjøres skriftlig også for gaver. Mottakeren kan ikke endre slike bestemmelser hvis det ikke er særskilt bestemt eller klart forutsatt av giveren eller arvelateren.

4.0 FREMGANGSMÅTE VED SEPARASJON OG SKILSMISSE

4.1 Mekling

Mekling, jf. el. § 26

Ektefeller med felles barn under 16 år må møte til mekling før separasjon eller skilsmisse kan innvilges. Formålet med meklingen er å komme fram til en avtale om foreldreansvaret, samværsretten og hvor barnet skal bo fast. Det skal alltid legges vekt på hva som vil være det beste for barnet.

Hvis du ønsker mer informasjon om begrepene foreldreansvar, samvær og fast bosted kan du kontakte JURK eller se vår brosjyre «Foreldre og barn».

Meklingsattest, jf. barneloven § 54

Det utstedes meklingsattest etter en times mekling. En meklingsattest utstedes selv om bare den ene forelderen møter til mekling. Meklingsattesten er gyldig i 6 måneder. Meklingsattesten er nødvendig for å få separasjonsbevilling.

4.2 Separasjon

Søknad om separasjon, jf. el. § 20

En ektefelle som ikke ønsker å fortsette samlivet, kan kreve separasjon. Det er ikke nødvendig med samtykke fra den andre ektefellen og man behøver heller ikke gi noen begrunnelse.

Søknadsskjema fås ved henvendelse til statsforvalteren (tidligere fylkesmannen), eller på statsforvalterens nettside: <https://skjema.fylkesmannen.no/Separasjon-og-skilsmisse/>

Søknad kan sendes elektronisk eller som papirsøknad. Papirsøknad sendes til statsforvalteren i det fylket ektefellene sist bodde sammen. Har begge ektefellene flyttet fra dette fylket, sendes søknaden til statsforvalteren i det fylket en av ektefellene bor nå.

Separasjon uten virkning ved fortsatt samliv, jf. el. § 20 annet ledd

En separasjon blir uten virkning dersom ektefellene fortsetter eller gjenopptar samlivet. Det at en separasjon blir uten virkning betyr at separasjonen ikke kan være grunnlag for skilsmisse. Samliv i en overgangstid til de flytter fra hverandre er akseptert.

En overgangstid opptil to måneder er ansett å være greit og spesielle forhold som sykdom, tvist om bolig o.l. kan forlenge perioden ytterligere. Videre vil det ses bort fra kortvarige forsøk på å gjenoppta samlivet.

**Rett til arv
bortfaller ved
separasjon, jf.
arveloven § 8**

Ektefellenes arverett bortfaller ved separasjon.

4.3 Skilsmisse

**Skilsmisse etter
separasjon, jf. el.
§ 21**

Hver av ektefellene kan kreve skilsmisse når de har vært separert i minst ett år. Det betyr at ektefellene blir skilt når den ene ektefellen krever det, selv om den andre ektefellen ikke vil skilles.

**Skilsmisse etter
samlivsbrudd, jf.
el. § 22.**

Det samme gjelder dersom samlivet har vært brutt i minst to år. For at statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) skal kunne behandle søknaden er det et krav at dere er enige i at dere har bodd atskilt i denne perioden, og at dette har vært et samlivsbrudd. Søker du alene, vil statsforvalteren be om en skriftlig bekreftelse fra din ektefelle på at dere har bodd fra hverandre i minst to år.

**Skilsmisse på
grunn av
overgrep, jf. el. §
23**

En ektefelle kan kreve skilsmisse uten forutgående separasjon dersom den andre ektefellen med hensikt har forsøkt å drepe ham eller henne eller barna. Det samme gjelder dersom ektefellen forsettlig har utsatt noen av dem for alvorlig mishandling eller dersom ektefellen har opptrådt på en måte som er egnet for å fremkalle alvorlig frykt for slik atferd. Søksmål om skilsmisse på dette grunnlag må reises innen seks måneder etter at ektefellen fikk kjennskap til handlingen, og senest to år etter at den fant sted. Denne fremgangsmåten kan være upraktisk, da det ofte kan ta lang tid før saken kommer opp for domstolene.

4.4 Virkningene av separasjon og skilsmisse

**Når virkningene
av separasjon og
skilsmisse
inntreer, el. § 25**

Virkingen av separasjon og skilsmisse inntreer den dagen statsforvalterens bevilling er gitt eller dom blir avsagt, dersom ikke annet er særskilt bestemt.

Kan ikke gifte seg på nytt mens man er separert, jf. el. § 25 annet ledd

Man kan ikke inngå nytt ekteskap før man er skilt. Dette er fordi det etter norsk lov ikke er tillatt å være gift med to personer samtidig. Man kan ha samboer eller kjæreste.

5.0 SKIFTE

Avtalefrihet ved skiftet, jf. el. § 65

Ektefellene har avtalefrihet ved skiftet. Dette betyr at ektefellene fritt kan avtale når og hvordan deling skal skje, og hvilke verdier som skal legges til grunn. Blir ektefellene ikke enige om hvordan de skal dele sine verdier og eiendeler, kommer ekteskapslovens regler til anvendelse.

Skriftlighet er ikke et krav, men absolutt anbefalt

Det er videre ikke noe krav til skriftlighet ved inngåelse av skifteavtale. Av bevismessige hensyn anbefaler JURK likevel at en skifteavtale inngås skriftlig. I punkt 7.4 kan du se et forslag til skifteavtale.

Når kan man kreve deling, jf. el. § 57

En ektefelle kan tidligst kreve at boet blir delt når det er gitt bevilling til separasjon eller skilsmisse. Det finnes enkelte andre særregler for når boet kan deles, blant annet når det er avtalt i ektepakt. Ektefellene kan dele før disse tidspunktene dersom de er enige om det.

5.1 Skjæringstidspunktet

**Skjærings-
tidspunkt, jf. el.
§ 60**

Det er den formuen hver av ektefellene hadde på skjæringstidspunktet som skal deles. Skjæringstidspunktet er som hovedregel det tidspunkt begjæring om separasjon eller skilsmisse kom inn til statsforvalteren, eller da samlivet ble brutt dersom dette skjedde først. Det vil si at det er den dagen søknaden kom til statsforvalterens kontor eller den dagen ektefellene flyttet fra hverandre som er avgjørende for hvilke verdier som skal med i skifteoppgjøret. Formuen beregnes ut fra denne dagen, og delingen skjer etter de verdier som da forelå, uavhengig av hva som siden har skjedd med disse verdiene.

Selv om en verdi blir utbetalt etter skjæringstidspunktet, er det avgjørende at verdien ble opptjent under samlivet. Det betyr at verdier som er opptjent før skjæringstidspunktet skal inn i delingsgrunnlaget.

Avkastning etter skjæringstidspunkt, jf. el. § 60 annet og tredje ledd

Avkastning av likedelingsmidler som blir opptjent etter skjæringstidspunktet, skal ikke med på skiftet. Eieren av midlene får beholde avkastningen etter skjæringstidspunktet. Det samme gjelder gjeld som en ektefelle pådrar seg etter skjæringstidspunktet.

5.2 Verdimessig fordeling

Hovedregel er at felleseiet deles, jf. el. § 58

Hovedregelen i ekteskapsloven er at ektefellenes samlede formuer som er felleseie skal deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld. Vær oppmerksom på at det kun gjelder verdier. Den faktiske delingen av ektefellenes ting/gjenstander kan du lese mer om i punkt 5.5. Hva som kan holdes utenfor delingen, kan du lese mer om i punkt 5.2 til 5.3.

Det er nettoformuen som er gjenstand for deling. Det er derfor viktig å kartlegge hvor mye gjeld hver av ektefellene har og hvilke eiendeler gjelden knytter seg til.

Nærmere om gjeldsfradraget, jf. el. § 58 annet ledd

En ektefelle som bare har felleseiemidler (ikke særeiemidler) og ikke krever verdier holdt utenfor deling (skjevdeling), kan gjøre fradrag for all sin gjeld i det vedkommende eier, uten hensyn til hva gjelden stammer fra.

For å finne ut hvor mye hver av dem får, summeres den enkelte ektefelles verdier hver for seg, og gjeld trekkes fra. Deretter deles summen på to. Den summen en da får, summeres med den andre ektefelles delingssum

Eksempel:

Kari har en hytte som hun kjøpte under ekteskapet. Ved skjæringstidspunktet er hytta verdt 500 000 kroner. Kari har også en gjeld på 100 000 kroner. Ola har en bil som er verdt 400 000 kroner. Bilen er kjøpt under ekteskapet. Ola har også en båt som er verdt 300 000 kroner. Båten er også kjøpt under ekteskapet.

	Kari	Ola
Felleseie	500 000	400 000 300 000
Gjeld	100 000	
Til deling:	400 000 / 2 200 000	700 000 / 2 350 000
	350 000	200 000
Hver av dem får:	550 000	550 000

Gjeldsfradrag, jf. el. § 58 tredje ledd

Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av felleseie, kan det kreves fradrag for selv om en av ektefellene har skjevdelingsmidler eller særeie. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er særeie, kan det bare gjøres fradrag for når den totale verdien av særeie og eventuelle skjevdelingsmidler ikke er stor nok til å dekke gjelden.

Annen gjeld kan for eksempel være forbrukergjeld eller studielån

For annen gjeld, som for eksempel studiegjeld og forbruksgjeld, kan det gjøres et forholdsmessig fradrag.

Reglene om annen gjeld kan være vanskelige å forstå. For annen gjeld skal en forholdsmessig del trekkes ifra, hvis man har skjevdelingsmidler eller særeiemidler.

For å finne ut hvor mye man kan gjøre fratrukk for i felleseiemidlene må man bruke denne formelen:

$$\text{studielån} \times \left(\frac{\text{netto(n) likedelingsmidler(lm)}}{n \text{ lm} + n \text{ skjevdelingsmidler} + n \text{ særeie}} \right) = \text{del av studielånet man kan fratrukke i lm}$$

Eksempel:

Egil og Kathrine skal skilles. Egil har et studielån på 500 000 kroner. Han har også en hytte i særeie verdt 800 000 kroner. Videre har Egil felleseiemidler til en verdi av 200 000 kroner.

$$500\,000 \times \left(\frac{200\,000}{200\,000 + 800\,000} \right) = 100\,000 \text{ kan trekkes fra på skiftet}$$

Hvis Egil ikke hadde hatt særeiemidler kunne han trukket all gjeld fra likedelingsmidlene ved gjennomføring av skiftet.

5.3 Skjevdeling

Skjevdeling, jf. el. § 59

Det er gjort flere unntak fra likedelingsregelen. Et av de viktigste unntakene er skjevdeling. En ektefelle kan kreve skjevdelt verdien av formue som klart kan føres tilbake til:

1. verdier som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått,
2. har mottatt i arv under ekteskapet eller
3. har fått i gave fra andre enn ektefellen under ekteskapet.

Det er kun nettoverdien som kan skjevdeles

Det er nettoverdien som ble tatt inn i ekteskapet som kan skjevdeles. Ved skjevdeling av midler som en av ektefellene hadde da ekteskapet ble inngått, skal eventuell gjeld som denne ektefellen hadde ved tidspunktet for ekteskapsinngåelsen trekkes fra først. Dette betyr at dersom ektefellen hadde mer gjeld enn formue ved ekteskapets inngåelse, vil dette som utgangspunkt utelukke skjevdeling av disse verdiene.

Eksempel:

Kari og Maria giftet seg. Kari hadde kjøpt en bolig før de giftet seg, som de flyttet sammen i. Da de giftet seg var boligen verdt 1 000 000 kroner, men Kari hadde en gjeld tilknyttet boligen på 800 000 kroner. Da kan Kari kun skjevdele 200 000 kroner (20 %). Det er fordi dette er nettoverdien Kari tok med seg inn i ekteskapet.

Skjevdeling av arv og gave ved mer gjeld enn verdier, jf. el. § 48

Hvis man går inn i ekteskapet med mer gjeld enn formue, vil bare den delen som er nedbetalt kunne skjevdeles. Den delen av skjevdelingsmiddelet som nedbetales under ekteskapet, skal gå til likedeling. For å unngå likedeling av arv eller gave i slike tilfeller, må arvelater ha opprettet et testament som bestemmer at verdiene skal være særreie. For midler som stammer fra arv eller gave under ekteskapet, vil det fortsatt være en skjevdelingsrett, selv om ektefellen hadde større gjeld enn formue ved ekteskapsinngåelsen.

Alternativt kan ektefellene opprette en ektepakt jf. el. § 42 første ledd

En annen måte å sikre verdier en ektefelle har ved ekteskapsinngåelsen er å opprette en ektepakt.

Skjevdeling inntreffer ikke automatisk, og må derfor kreves. Det er den ektefellen som krever skjevdeling som må bevise at verdiene faktisk stammer fra arv, gave fra andre enn ektefellen, eller fra før ekteskapsinngåelsen.

Retten til å kreve skjevdeling forutsetter at verdiene ikke er forbrukt. Er verdiene forbrukt er retten til skjevdeling tapt for disse verdiene. Er midlene ombyttet i andre varige verdier, vil de likevel bli ansett for å være i behold.

Et praktisk eksempel er der en ektefelle har brukt arvede midler til oppussing av felles bolig, og oppussingen ikke har ført til verdiøkning. Da er midlene forbrukt og kan ikke skjevdeles.

**Strengt
beviskrav ved
skjevdeling**

I de fleste ekteskap er det økonomisk sammenblanding. Dette kan gjøre det vanskelig å bevise at et skjevdelingskrav er i behold. Både for tilfellene hvor det har skjedd en sammenblanding av verdier, for eksempel hvis skjevdelingsmidler har blitt brukt til oppussing, har blitt belånt eller utbedret, eller hvor det har skjedd en ombytting av verdiene, stilles det strenge krav til bevisene. En sammenblanding av skjevdelingsmidler og andre midler er i seg selv et moment for likedeling. Skjevdelingskrav er likevel ikke utelukket, men beviskravene er svært strenge.

Verdivariasjon

Verdistigning av skjevdelingsmidler som følge av markedssvingninger (ikke oppussing ol.) kan også kreves skjevdelte. Verdistigning som skyldes oppussing kan i utgangspunktet ikke skjevdeles. Unntak må gjøres dersom en ektefelle har brukt skjevdelingsmidler til å finansiere oppussingen. Dette gjelder også om eiendelene er ombyttet i løpet av ekteskapet. Dette forutsetter at verdiene klart kan føres tilbake til de opprinnelige verdiene.

Har verdien av en skjevdelingsgjenstand sunket, er det nåverdien som kan kreves skjevdelte. Det er eiendelenes aktuelle verdi ved skjæringstidspunktet som skal legges til grunn. Verdivariasjoner kommer altså eieren til gunst og til skade.

Skjevdeling er en verdiregel, noe som innebærer at den ektefellen som skjevdele kan kreve å holde verdien av gjenstanden utenfor oppgjøret. Den gir derfor ingen rett til å beholde selve eiendelen som skjevdelingskravet er knyttet til.

Eksempel:

Martine og Andre giftet seg. Martine hadde en bolig før de giftet seg, som de flyttet sammen i. Da de giftet seg hadde boligen en verdi på 1 000 000 kroner, men Martine hadde en gjeld tilknyttet boligen på 800 000 kroner. Da kan Martine kun skjevdele 200 000 kroner, da dette er nettoverdien. Dette utgjør 20 % av boligens verdi. Noen år senere går de fra hverandre. Ved skjæringstidspunktet er boligen verdt 2 000 000 kroner. Martine kan da skjevdele 20 % av 2 000 000 kroner, som utgjør 400 000 kroner.

Dersom en verdiøkning skyldes begge ektefellers innsats under ekteskapet, for eksempel oppussing av bad, skal denne verdiøkningen ikke skjevdeles. Dette er fordi verdiøkningen ikke kan føres tilbake til skjevdelingsmiddelet.

Samboerskap forut for ekteskapet

Midler man erverver under forutgående samboerskap, kan være grunnlag for skjevdeling.

Begrensninger i skjevdelingsretten, jf. el. § 59 andre ledd.

Dersom det vil føre til et åpenbart urimelig resultat for den andre ektefellen, kan skjevdelingsretten begrenses eller falle helt bort. Ved vurderingen skal det legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien. Dette er en snever unntaksregel.

Videre faller skjevdelingsretten bort dersom en ektefelle blir sittende i uskiftet bo. Du kan lese mer om dette i punkt 5.7

Avtale seg bort fra skjevdelingsretten, jf. el. § 44

Ektefellene kan også avtale seg bort fra skjevdelingsretten ved ektepakt.

Utvidelse av skjevdelingsretten i særskilte tilfeller, jf. el. § 59 tredje ledd

Dersom sterke grunner taler for det, kan en ektefelle gis rett til å skjevdele verdien av felleseiet som ikke ellers kan skjevdeles. Dette kan for eksempel tenkes hvor den ene ektefellen driver et enkeltpersonforetak som må slås konkurs dersom verdien av det må likedeles. Dette er en meget snever unntaksregel. Domstolene vil her foreta en konkret helhetsvurdering.

Skjevdeling ved gjenopptatt samliv, jf. el. § 59 fjerde ledd

Dersom ektefellene har gjenopptatt samlivet etter separasjon og deling har funnet sted, kan verdiene hver av ektefellene fikk ved delingen kreves skjevdelte. Dette gjelder også verdier hver av dem har ervervet i separasjonstiden før gjenopptakelse av samlivet.

5.4 Følgende eiendeler kan en ektefelle holde utenfor deling

Personlige eiendeler, jf. el. § 61 bokstav a

Personlige eiendeler som for eksempel klær, smykker og familiebilder fra egen slekt kan en ektefelle holde utenfor delingen, med mindre det vil virke åpenbart urimelig etter forholdene. Dette er forloddskrav. Er en eiendel bare benyttet av den ene ektefellen, er dette ikke i seg selv nok til å holde

Trygderettigheter, jf. el. § 61 bokstav b

gjenstanden utenfor delingen. Det at gjenstanden bare kan oppfylle den ene ektefellens behov, kan derimot være nok. Rettigheter i en offentlig trygdeordning og rettigheter i offentlige eller private pensjonsordninger, kan holdes utenfor delingen. Det samme gjelder også for livrenter og noen forsikringstyper.

Hvis en ektefelles uttak av slike rettigheter fører til at den andre ektefellen blir urimelig dårlig stilt, kan hun eller han tilkjennes et pengebeløp for å hindre dette. Mange misforstår dette og tror det er snakk om en overføring av pensjonspoeng. Det stemmer ikke.

Ved vurdering av om det skal tilkjennes kompensasjon, skal det blant annet legges vekt på om ekteskapet har vært langvarig, ektefellene alder, mulighet for inntektsgivende arbeid og mulighet til å tjene opp egne pensjonsrettigheter.

Andre unntak, jf. el. § 61 bokstav c

Eiendeler og rettigheter av personlig karakter kan holdes utenfor delingen. Dersom den ene ektefellen blir urimelig dårlig stilt som følge av dette, kan denne tilkjennes kompensasjon. En rettighet er av «personlig karakter» når den er så nært knyttet til ektefellen at det vil virke støtende eller urimelig om verdiene skulle deles. Eksempel på en rettighet av personlig karakter kan være opphav til åndsverk.

Ekteskapsloven § 61 bokstav d

Verdien av erstatning, trygd eller forsikring som er ment å dekke utgifter og tap i fremtidig erverv ved personskade, kan holdes utenfor delingen. Det samme gjelder ménerstatning, yrkesskedeforsikring og oppreisning. Det er et vilkår at verdiene er i behold. Dersom verdien er i behold på grunn av den andre ektefelles innsats, kan beløpet settes ned. Det viktige er her om man har fått forsikringen for fremtidig erverv, og om det er i behold.

Utbetalinger fra arbeidsgiver i forbindelse med oppsigelse eller førtidspensjonering kan holdes utenfor delingen etter samme regler som for erstatning og trygd.

Barnas ting, jf. el. § 61 bokstav e

Den av ektefellene som skal ha barna fast boende hos seg kan kreve å beholde eiendeler bestemt til bruk for barna. Barnas eiendeler skal derfor ikke deles ektefellene imellom.

5.5 Særeie

- Særeie, jf. el. § 42** Gjenstander som er særeie skal holdes utenfor delingen, og skal dermed ikke med i skifteoppgjøret. Dersom ektefellene har fullstendig særeie, tar hver av dem sitt ved delingen av boet. Ved delvis særeie, holdes midler som er særeie utenfor, mens resten av formuen deles etter reglene om felleseie.
- Krav på vederlag ved økning av særeie, jf. el. § 63** Hvis en ektefelle har brukt felleseiemidler til å øke verdien av sitt særeie, kan den andre ektefellen kreve et vederlag. Det er bare anledning til å kreve vederlag dersom ektefellen som skal betale vederlag har midler igjen etter at gjelden er trukket fra. Vederlaget kan betales i avdrag.
- Kan tilkjennes et vederlag ved vesentlig medvirkning til økning av den andre sitt særeie, jf. el. § 73** Hvis en ektefelle gjennom bidrag til familiens underhold, ved arbeid eller på annen måte i vesentlig grad har medvirket til å øke den andre ektefellens særeie, er det også anledning til å tilkjenne vedkommende et vederlag.

5.6 Naturalfordeling

- Rett til å beholde egne eiendeler, jf. el. § 66** Hver av ektefellene har rett til å beholde eiendeler og rettigheter som vedkommende fullt ut eller for det vesentlige eier, dersom det ikke vil føre til et åpenbart urimelig resultat. En ektefelle kan også kreve å overta en eiendel som ektefellene eier sammen, forutsatt at man oppfyller kravet til vesentlig å eie den. Dersom man eier en gjenstand med mer enn ca. 75 %, blir man ansett for å eie en vesentlig del.
- Overtakelse av felles bolig og vanlig innbo, jf. el. § 67** En ektefelle kan kreve å overta den tidligere felles boligen eller vanlig innbo når særlige grunner taler for det. Dette gjelder selv om den andre ektefellen eier mer enn 75 % av eiendelen. Ved vurderingen skal det legges vekt på barnas og ektefellens behov. Kravet til særlige grunner er ikke strengt. Det er normalt tilstrekkelig dersom den ene ektefellen kan sannsynliggjøre at denne har større behov for boligen enn den andre ektefellen. Den ektefellen som skal ha barna boende fast hos seg stiller vanligvis sterkt. Dersom den ene ektefellen har arvet eiendommen eller fått den i gave fra sin familie, kan den andre ikke kreve å overta den. Dette er en praktisk viktig regel. Det samme gjelder dersom ektefellen har odelsrett til eiendommen.

Bruksrett til bolig, jf. el. § 68

Selv om den ene ektefellen overtar boligen, kan den andre ektefellen tilkjennes en bruksrett. Dette gjelder alle typer boliger, også de boliger som er ervervet av den andre ektefellen før ekteskapet ble inngått. Bruksrett i den andre ektefelles særeeie kan også tilkjennes når særlige grunner taler for det.

Ved vurderingen av om bruksrett skal tilkjennes, skal det legges vekt på barnas og ektefellenes behov. Et viktig moment som taler for bruksrett for den ene ektefellen er at denne ektefellen skal ha barna fast boende hos seg. Bruksretten kan tidsbegrenses. Den skal vare så lenge man har behov for den. Det kan typisk være til barna flytter hjemmefra.

Husleie jf. el. § 68 andre ledd

Der boligen er i sameie mellom ektefellene og bare den ene ektefellen bor i boligen, kan den andre kreve husleie. Dette gjelder også der den ene ektefellen har fått en bruksrett i en bolig som den andre ektefellen eier fullt ut. Ektefellen kan bare kreve husleie for den delen av boligen han eller hun eier. Husleien skal tilsvare vanlig markedsleie dersom ektefellene ikke har avtalt noe annet.

JURK gjør oppmerksom på at dersom boligen er i sameie må den som flytter ut fortsatt dekke sine økonomiske forpliktelser i forbindelse med boligen, så lenge sameierne ikke avtaler noe annet. Dette gjelder for eksempel boliglån og betaling av nødvendige eller faste utgifter tilknyttet boligen.

Man må kreve husleie, jf. el. § 68 andre ledd

Husleien løper fra det tidspunkt det blir satt fram krav om det. Dermed kan man ikke kreve husleie for tiden som har gått, men bare for fremtiden. Krav om husleie kan tidligst fremsettes når man selv har flyttet ut. Kravet bør av bevisshensyn settes fram skriftlig.

Verdsettelse av eiendeler, jf. el. § 69

Dersom ektefellene ikke blir enige om en eiendels verdi, skal verdien fastsettes ved skiftetakst. Skiftetakst er relativt kostbart. Det er derfor en fordel om ektefellene kan bli enige om å la en takstmann taksere eiendelen. Verdien skal tilsvare eiendelens omsetningsverdi.

Risiko for svingninger, jf. el. § 69 annet ledd

Beholder en ektefelle eiendeler som vedkommende eier fullt ut, skal taksten tilsvare eiendelens verdi på skjæringstidspunktet. Det betyr at man selv har risikoen for verdisvingninger etter dette tidspunktet.

Dersom den ene ektefellen ikke eier en eiendel fullt ut, må det skilles mellom privat og offentlig skifte for å fastsette tidspunktet for verdiverdsettelsen.

Skifter ektefellene offentlig, skal verdien på tidspunktet da ektefellen fikk tilkjent eiendelen legges til grunn. Skifter ektefellene privat, skal tidspunktet da det ble bestemt hvem som skal ha eiendelen legges til grunn. Du kan lese mer om offentlig og privatskifte i punkt 7.2.

**Reell likedeling,
jf. el. § 70**

I en del tilfeller vil en ektefelle overta gjenstander som i verdi overstiger det vedkommende skal ha etter den økonomiske likedelingen. Da skal ektefellen betale den andre det overskytende, slik at resultatet blir en reell likedeling.

Eksempel:

Lars og Kari skal skille seg. De har et hus og en bil i felleseie, huset er verdt 1 500 000 kroner og bilen 500 000 kroner. Kari skal overta huset og Lars bilen. Kari må da betale Lars 500 000 kroner, slik at de begge sitter igjen med verdier til 1 000 000 kroner, slik at det blir reell likedeling.

**Overtakelse av
fast eiendom
eller liknende, jf.
el. § 70 annet
ledd og tredje
ledd**

Dersom en ektefelle overtar fast eiendom eller lignende, for eksempel en borettslagsleilighet, og vedkommende må betale ut den andre ektefellen, må sistnevnte nøye seg med en fordring med pantesikkerhet i eiendommen eller boretten. Dette kalles skifteutlegg. Begge ektefellene kan si opp fordringene med seks måneders varsel. Dersom en ektefelle får bruksrett til den andre ektefellens eiendom, kan fordringen ikke sies opp så lenge bruksretten består.

En forutsetning for retten til skifteutlegg er at en ektefelle har krav på å overta fast eiendom etter ekteskapsloven §§ 66 eller 67. Skifteutlegg kan bare stiftes av tingretten.

**Salg av
ektefellenes
eiendeler, jf. el. §
71**

Eiendeler som ikke blir overtatt av ektefellene kan hver av dem kreve solgt på det åpne markedet. Private brev og andre eiendeler som det vil virke støtende om blir solgt til fremmede, kan ikke selges til utenforstående.

**Kan kreve salg
via
namsmyndighete**

Hver av ektefellene kan kreve at salget skal skje gjennom namsmyndighetene etter reglene om tvangssalg. Det enkleste er likevel om man klarer å selge uten namsmyndighetenes hjelp,

ne, jf. el. § 71 tredje ledd

slik at man for eksempel selger boligen gjennom en eiendomsmegler. Ved salg har hver av ektefellene forkjøpsrett under ellers like vilkår.

5.7 Utgifter fra samlivsbruddet til skiftet er avsluttet

Den som eier gjenstanden etter samlivsbrudd betaler utgiftene tilknyttet tingen, jf. sameieloven § 9

Fra samlivsbruddet til skiftet er avsluttet, dekkes utgifter av den som eier gjenstanden utgiftene knytter seg til. Er den i sameie, skal begge ektefellene betale utgiftene. For felles bolig gjelder det samme, men den som blir boende kan bli krevd for husleie. Se punkt 5.5.

6.0 ANDRE SPØRSMÅL

6.1 Ektefellebidrag

Underholdsplikt opphører ved samlivsbrudd, jf. el. § 79

Ektefellene har under ekteskapet gjensidig underholdsplikt. Se punkt 2.4. Når ekteskapet opphører ved separasjon og skilsmisse, er hovedregelen at denne underholdsplikten opphører. Det samme gjelder ved samlivsbrudd.

I noen tilfeller kan man få ektefellebidrag, jf. el. § 79 andre og tredje ledd

Dersom en ektefelles evne og mulighet til å sørge for passende underhold er blitt dårligere som følge av omsorgen for felles barn eller fordeling av felles oppgaver under samlivet, kan den andre ektefellen pålegges å betale bidrag. I andre tilfeller kan bidrag bare pålegges dersom særlige grunner taler for det.

Bestemmelsen tar sikte på tilfeller der den ene ektefellen har redusert ervervsevne på grunn av omsorg for barn, ved at ektefellen for eksempel har vært hjemmeværende eller at hun har hatt tatt en større del av oppgavene i hjemmet. Noen momenter som vektlegges i en vurdering om hvorvidt det skal tilkjennes ektefellebidrag er ekteskapets varighet, bidragsmottakerens alder, om vedkommende har hatt omsorg for felles barn og mulighetene bidragsmottakeren har til å skaffe seg arbeid.

Fastsettelse av bidrag, jf. el. § 83 og § 84

Ektefellene kan inngå avtale om bidrag. Dersom ektefellene ikke blir enige om bidragsspørsmålet, kan hver av dem kreve at det

avgjøres av domstolene. Dersom begge ønsker det, kan spørsmålet i stedet avgjøres av NAV. Ektefellene kan kreve avgjørelse om bidragsspørsmålet, selv om de tidligere har inngått avtale om bidrag. Videre kan hver av ektefellene kreve at bidrag som er fastsatt av NAV eller domstolene endres eller oppheves dersom særlige grunner foreligger.

Tidsbegrensning av bidrag, jf. el. §§ 80 og 81

Bidrag skal fastsettes for en begrenset tid på inntil tre år. Foreligger det særlige grunner kan bidrag fastsettes for lengre tid eller uten tidsbegrensning. Bidrag kan pålegges for en tid som ligger inntil tre år før kravet ble satt fram overfor NAV eller domstolen. Bidraget skal som utgangspunkt fastsettes som løpende bidrag. Når særlige grunner taler for det, kan bidrag likevel fastsettes til en engangssum.

Retten til bidrag faller bort ved ekteskap eller ved bidragspliktiges død, jf. el § 82

Retten til bidrag faller bort hvis den bidragsberettigede inngår nytt ekteskap, eller den bidragspliktige dør.

6.2 Midlertidige avgjørelser om separasjon, bidrag, bruksrett og besøksforbud

Midlertidig avgjørelse, jf. § 92

En ektefelle kan begjære at retten treffer midlertidig avgjørelse om separasjon, rett til bidrag, bruksrett til bolig eller vanlig innbo i det felles hjemmet eller forby en ektefelle å komme til den eiendommen eller boligen den andre ektefellen oppholder seg i. En slik midlertidig avgjørelse kan også treffes før separasjon er krevd eller søksmål om skilsmisse er reist, men da kreves det at det foreligger særlige grunner. Når ikke annet er bestemt gjelder en midlertidig avgjørelse fram til spørsmålet om separasjon, bidrag eller bruksrett er rettskraftig avgjort.

Særlige grunner vil bl.a. foreligge hvis det av hensyn til ektefellen eller barna er behov for å få fjernet en ektefelle fra hjemmet.

6.3 Privat og offentlig skifte

Delingen av ektefellenes formuer kan foregå privat eller offentlig. Det er for det meste de samme reglene som legges til grunn både ved privat og offentlig skifte. Partene kan som nevnt i punkt 5.0 inngå avtaler om delingen uavhengig av ekteskapslovens regler.

Privat skifte

Dersom ektefellene velger privat skifte, ordner de selv med delingen og gjennomføringen av det. Ekteskapsloven stiller ingen krav til gjennomføringen av skiftet. Det man blir enige om under skiftet, bør likevel utformes som en skriftlig avtale for å hindre en senere tvist. Du finner et eksempel på en skifteavtale i punkt 7.4.

Trenger ikke advokat

Ektefellene kan velge om de ønsker bistand til gjennomføringen av skiftet, enten ved hjelp av hver sin advokat eller andre juridiske rådgivere. Det er viktig å presisere at man ikke trenger advokat for å utføre skifte. Ektefellene kan utføre dette selv hvis de er enige om delingen.

Offentlig skifte

Et offentlig skifte foretas av tingretten etter begjæring av en eller begge ektefellene. Dersom en ektefelle ønsker et offentlig skifte, kan ikke den andre ektefellen hindre dette. Tingretten skal avklare de spørsmål som må løses mellom ektefellene og avslutter delingen med å fordele eiendelene.

Ektefellene kan kreve midlertidig avgjørelse, jf. el. § 91

Tingretten har i utgangspunktet ikke ansvar for ektefellenes eiendeler mens skiftet pågår. Ektefellene råder altså fremdeles over sine eiendeler. Unntak fra dette gjøres dersom det er grunn til å frykte at en ektefelle vil unndra eiendeler fra delingen eller på annen måte gjøre det vanskelig å oppfylle den andre ektefellens rettigheter. I slike tilfeller kan vedkommende ektefelle kreve en midlertidig avgjørelse slik at midlene sikres.

Et offentlig skifte kan bli svært kostbart. Det må betales rettsgebyr på 2398 kroner før det forberedende møtet (meklingsmøte) holdes. Mange saker løses på dette nivået. Hvis ektefellene ikke kommer til enighet i møtet, og en av ektefellene ønsker at det skal åpnes offentlig skifte, må det betales 10 191 kroner til sikkerhet for omkostningene ved skiftet. Når offentlig skifte åpnes uten meklingsmøte, må det betales 12 589 kroner.

**Lemping av
urimelige
avtaler, jf. el. §
65 andre ledd**

Disse prisene gjelder fra 01.01.2021 og endres hvert år. Ved henvendelse til statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) kan man få opplyst hvor mye rettsgebyret utgjør. I tillegg til disse gebyrene kommer partenes advokatutgifter.

Dersom en skifteavtale vil virke urimelig for en av partene, kan den helt eller delvis settes til side av domstolene. I stedet for å sette avtalen til side, kan domstolene bestemme at den ektefellen som blir urimelig dårlig stilt, blir tilkjent et beløp fra den andre ektefellen. Søksmål må være reist innen tre år etter at avtalen ble inngått.

6.4 Lovvalg

Utgangspunktet i norsk rett er at skifteoppgjøret skal gjennomføres etter de reglene som gjelder i det landet der ektefellene hadde sitt første felles bosted. Første felles bosted er det landet ektefellene først bodde sammen i etter at de giftet seg. Ektefellene må også ha hatt en intensjon om å bli værende i det landet de hadde første felles bosted.

7.0 EKSEMPEL PÅ SKIFTEOPPGJØR OG SKIFTEAVTALE

Her følger et tenkt skifteoppgjør. Vi viser hvordan det økonomiske oppgjøret blir når man følger ekteskapslovens regler, og deretter hvordan gjenstandene og verdiene kan fordeles.

7.1 Faktum

Lars og Kari giftet seg i 1985. De er nå separert og skal foreta et skifte. I 1990 kjøpte de et hus sammen til 500 000 kroner. 50 000 kroner av huset ble betalt av Kari med penger hun hadde fått i gave fra sin mor. Det øvrige ble finansiert med et lån. Ved skjæringstidspunktet er huset verdt 2 000 000 kroner. Gjelden på huset er 300 000 kroner.

Lars og Kari har opp gjennom årene hatt forskjellige biler. De har nå er på skjæringstidspunktet verdt 200 000 kroner. Gjelden er på 100 000 kroner. Ektefellene eier bilen sammen og er sammen ansvarlig for lånet.

Kari fikk i 1997 ei hytte som arv fra sin far. Farens testament fastsatte at hytta skulle være hennes særeie. Hytta er på skjæringstidspunktet verdt 500 000 kroner. Kari har tatt opp lån for å pusse opp hytta. Restgjelden er nå på 200 000 kroner.

Lars kjøpte i 2005 et maleri av en kunstner venn. Maleriet er på skjæringstidspunktet verdt 50 000 kroner.

De første årene Lars og Kari var gift, studerte både Lars og Kari. Lars har på skjæringstidspunktet en studiegjeld på 100 000 kroner. Kari har nedbetalt sin studiegjeld.

7.2 Verdimessig fordeling

De lurer på hvordan de skal dele verdiene:

Hovedregel: likedeling

1. Hovedregelen etter el. § 58 er at alle midler skal deles likt. Det er som nevnt noen unntak fra denne regelen. Derfor må man finne ut om noe kan holdes utenfor deling.

2. Kari har både skjevdelingsmidler og særeiemidler, og dette skal dermed holdes utenfor deling jf. el. § 59 og el. § 42.

Unntak fra hovedregel: skjevdeling

3. Skjevdelingsmidlene tilknyttet huset:
50 000 kroner av 500 000 kroner var gave fra moren til Kari. Dette utgjør 10 % av boligens verdi. I dag er boligen verdt 2 000 000 kroner. Kari kan dermed skjevdele 10 % av 2 000 000 kroner. Det utgjør 200 000 kroner.

Det blir dermed 1 800 000 kroner til likedeling av huset. Det utgjør 900 000 kroner på hver av dem

Særeie

4. Særeiemidler:
Hytta er verdt 500 000 kroner. Det er videre 200 000 kroner i gjeld tilknyttet hytta. Når man har særeiemidler, skal gjeld tilknyttet disse midlene trekkes fra i særeiemidlene først. Karis særeie utgjør 300 000 kroner.

Gjenstand	Totalbeløp	Kari		Lars	
		Felleseie	Særeie Skjevdelings- midler	Felleseie	Særeie Skjevdelings- midler
Bruttoverdier					
Bolig	2 000 000	900 000	200 000	900 000	
Bil	200 000	100 000		100 000	
Hytte	500 000		500 000		
Maleri				50 000	
Gjeld					
Bolig	-300 000	-150 000		-150 000	
Bil	-100 000	-50 000		-50 000	
Hytte	-200 000		-200 000		
Studiegjeld	-100 000			-100 000	
Nettoverdier		800 000	500 000	750 000	

Fra Kari kommer 800 000 kroner til deling og fra Lars kommer det 750 000 kroner. Karis skjevdelingsmidler og særeie holdes som nevnt utenfor deling.

Hver av ektefellene skal ha 775 000 kroner hver som er felleseiemidler. Dette kommer man fram til ved å summere de beløpene som kommer til deling fra hver av ektefellene og dele på to:

$$800\,000 + 750\,000 = 1\,550\,000$$

$$1\,550\,000 : 2 = 775\,000$$

I tillegg skal Kari ha skjevdelingsmidler som tilsvarer 200 000 kroner.

$$775\,000 + 200\,000 = 975\,000.$$

Videre har hun 300 000 kroner (500 000 (verdien på hytta) - 200 000 (gjeld på hytta)) i netto særeiemidler.

$$\text{Totalt skal Kari dermed ha } 975\,000 + 300\,000 = 1\,275\,000.$$

Til sammen skal Lars ha 775 000 kroner, og Kari skal ha 1 275 000 kroner.

7.3 Naturalfordeling

Med naturalfordeling menes hvem som overtar de ulike eiendelene/tingene.

I vårt tilfelle blir Lars og Kari enige om at Lars skal overta boligen. Han skal også overta gjeld knyttet til boligen. Kari skal overta bilen, og gjelden knyttet til denne. Ellers beholder hver det vedkommende eier.

Lars overtar	Gjenstandens verdi i kroner	Kari overtar	Gjenstandens verdi i kroner
Bolig	2 000 000	Bil	200 000
Maleri	50 000	Hytte	500 000
Gjeld bolig	-300 000	Gjeld bil	-100 000
Studiegjeld	-100 000	Gjeld hytte	-200 000
Overtar totalt	1 650 000	Overtar totalt	400 000

Lars overtar midler for 1 650 000 kroner. Kari overtar midler for 400 000 kroner. Som tidligere nevnt skal verdien på midlene man får etter fordeling tilsvare verdien man har krav på etter den verdimessige fordelingen. Lars må dermed betale Kari ut hvis han skal overta boligen. Kari skulle etter den verdimessige fordelingen ha 1 275 000 kroner.

Lars må dermed betale Kari:

$$1\,275\,000 - 400\,000 = \underline{\underline{875\,000 \text{ kroner}}}$$

Kari vil da sitte igjen med verdier tilsvarende 1 275 000 kroner.
(400 000 + 875 000)

Lars vil da sitte igjen med verdier tilsvarende 775 000 kroner.
(1 650 000 - 875 000)

7.4 Skifteavtale

Skifteavtale

Kari Nordmann, født (dato) og Lars Nordmann, født (dato) er med denne avtalen enige om det økonomiske oppgjøret i forbindelse med partenes separasjon/skilsmiss:

1. Lars Nordmann overtar boligen i Lillevikveien 2, 1234 Lillevik, gnr 3, bnr 25. Kostnader i forbindelse med gjennomføringen av overtakelsen av boligen bæres av Lars Nordmann.
2. Lars Nordmann overtar alene lånet som hviler på boligen, lån nummer 1234 55 6789. Kostnader i forbindelse med overtakelsen av lånet bæres av Lars Nordmann. For øvrig beholder hver sine egne gjeldsposter.
3. Kari Nordmann overtar bilen med reg. nr. AB 12345 og gjelden tilknyttet denne.
4. Hver beholder bankkonti i eget navn.
5. Kari Nordmann beholder hytta.
6. Lars Nordmann betaler Kari Nordmann ut av boligen som nevnt i punkt 1 med 875 000 kroner innen (dato).
7. Innbo og løsøre fordeles mellom partene i en separat avtale.

Ved gjennomføringen av denne avtalen anses skiftet mellom Kari Nordmann og Lars Nordmann som endelig oppgjort og partene har intet mer å kreve av hverandre i forbindelse med skifteoppgjøret. Denne avtalen er inngått i 2 -to- eksemplarer, ett til hver av partene.

Sted/dato:

.....
Kari Nordmann

Sted/dato:

.....
Lars Nordmann

8.0 HVEM KAN DU KONTAKTE FOR MER HJELP?

**Statsforvalteren
(tidligere
fylkesmannen)**

Hvert fylke har en egen statsforvalter og telefonnummer til din lokale statsforvalter finner du på nettsiden:
www.statsforvalteren.no (fylkesmannen.no)

**Jusshjelpa i
Nord-Norge**

Terminalgata 38, 9019 Tromsø,
Tlf: 77 64 45 59

**Kontoret for
fri rettshjelp i Oslo
kommune
NAV-kontor**

Storgata 19, 0184 Oslo
Tlf: 23 48 79 00

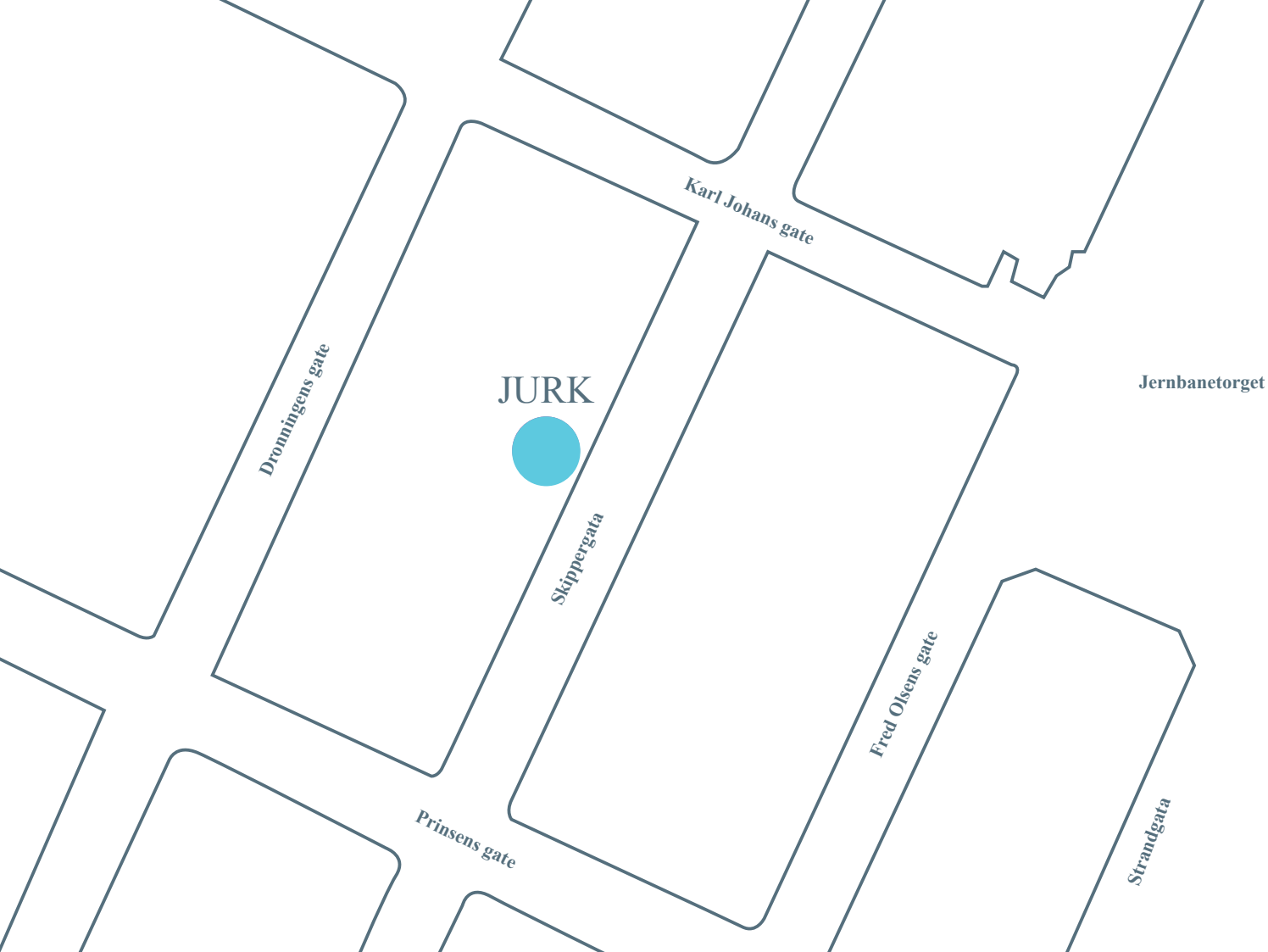
Finnes i hver kommune
Tlf: 55 55 33 33

Domstolene

Hvis du har spørsmål om å ta en sak til domstolen, kan du finne informasjon om dette på nettsiden www.domstol.no.

Advokat

Har du behov for hjelp fra en advokat, kan du ta kontakt med en advokat. Hvis du ikke vet hvilken advokat du skal kontakte, kan du finne ulike advokater på nettsiden.

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

